

REMISSVAR
2024-11-26

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissvar avseende slutbetänkandet Vägar till ett tryggare samhälle. Åtgärder för att motverka återfall i brott (SOU 2024:54)

Stiftelsen Tryggare Sverige har fått möjlighet att avge yttrande över Trygghetsberedningens slutbetänkande, "Vägar till ett tryggare samhälle. Åtgärder för att motverka återfall i brott". Vi lämnar följande förslag och kommentarer.

Stiftelsen Tryggare Sveriges sammanfattande bedömning

Betänkandet är mycket välskrivet varför vi håller med om det mesta som skrivs. Men tyvärr kommer de enskilda förslag som redovisas i kap. 7 (som i och för sig ser bra ut med dagens system) inte att räcka för att rätta till bristerna på detta myndighetsområde. Vi föreslår därför ett totalt nytänkande, närmast en parallell till NATO-processen, ett verkligt paradigmskifte.

Den redovisning som görs i kapitel 5 om "samhällets samlade arbete för att förebygga återfall i brott" är bland det bästa som skrivits om återfall i brott; men visar tyvärr samtidigt i klartext på hur lite resultat som åstadkommit under årens lopp. Den fråga som vän av ordning måste ställa blir därför; "hur kunde vi låta detta ske?".

Den beskrivning av vad som myndigheterna rapporterar sig göra för att motverka återfall i brott handlar i princip endast om en massa (konstiga) "ansträngningar", utan krav på resultat. Detta beskrivs också ha pågått under lång tid och trots att olika tidigare utredningar visat på just bristen på resultat.

I kapitel 7 redovisar utredningen i sina bedömningar dessa tillkortakommanden, sida upp och sida ner. Redan inledningsvis (s. 115) skrivs att "enligt direktiven ska kommittén analysera hur kartlagda kompetenser gemensamt kan bidra i det återfallsförebyggande arbetet. Kommittén ska också, med utgångspunkt i rådande normaliseringsprincip, lämna förslag på hur det återfallsförebyggande arbetet kan utvecklas i syfte att minska andelen återfall i brott".

Tyvärr är det antagligen dessa begränsningar i direktivet som förhindrar utredningen att själv lämna bättre och mer radikala förslag till lösningar av de beskrivna problemen. Boven i dramat är normaliseringsprincipen och det faktum att de dömdas sociala behov ska tillgodoses inom ramen för samhällets allmänna välfärdssystem på samma sätt som gäller för alla andra medborgare; något som på sida upp och sida ner beskrivs fungera mer eller mindre dåligt. Att en massa olika myndigheter har ansvar för samma problem kräver en fungerande myndighetssamverkan. Men "samverkan" är tyvärr inte den svenska förvaltningens bästa gren. De ansvariga myndigheterna visar sig inte fullgöra sina skyldigheter mot de som släpps ut från våra fängelser; ett gigantiskt svek både mot de enskilda gärningspersonerna och mot brottsoffren (jmf. till exempel de muntliga berättelser som kom fram under den hearing som utredningen kallade till).

Vi tror därför att den så kallade normaliseringsprincipen måste skrotas och att det är kriminalvården själv (egentligen den nya myndighet som vi föreslår, se nedan) som måste ta ett helt annat och samlat ansvar för att deras klienter inte återfaller i brott.

Samtidigt är kriminalvården utsatt för stor press i dagsläget. Den har svårt att klara av de enorma utbyggnader som krävs där det spekuleras i att fångtalet kommer att tredubblas inom ett antal år, upp till 27 000 klienter. Alltså kommer det bli omöjligt för den nuvarande kriminalvården att under en sådan exempellös expansion klara av att utveckla både anstaltsvården och frivården (jämför till exempel de problem som den stora polismyndigheten försattes i vid den senaste "polisreformen" 2015).

Vi menar därför att en stor del av ett stigande fångtalet framöver måste hanteras i en utbyggd frivård för att inte hela fångsamhället exploderar i så pass litet land som Sverige. Eftersom frivården enligt vad som tidigare redovisats redan i dagsläget fungerar dåligt (bland annat p.g.a. normaliseringsprincipen) så måste regeringen därför tänka i helt nya banor om det i praktiken ska gå att kunna lösa denna problematik.

Vi föreslår därför att den numera gigantiska kriminalvårdsmyndigheten med fler än 20 000 medarbetare (t.ex. en ökning med 5700 personer på mindre än tre år, 150 000 jobbansökningar och 17 000 anställningsintervjuer) delas upp i två myndigheter. En för slutna vård (i princip häkten och anstalter) och en för frivård. Den senare ska ta över hela ansvaret för en utvecklad frivård för att därigenom komma bort från det delade ansvar som normaliseringsprincipen innebär.

En sådan nybildad frivårdsmyndighet ska ha lokala kontor och operativ verksamhet i landets samtliga 290 kommuner (eller kommunförbund). Frivårdspåföljderna ska utvecklas rejält med hjälp av elektronisk övervakning m.m. och ska därför kunna användas även vid (mycket) längre påföljder än i dagsläget. Staten ska ta allt kostnadsansvar så att vi kommer bort från dagens delade ansvar som ställer till problem. Dagens frivårdssystem är alltså moget för en genomgripande revision och förbättring (skrotning är kanske faktiskt ett bättre ord).

Samma sak gäller hur vi i vårt land tar hand om brottsoffren; även det systemet är mer eller mindre illa fungerande sedan det gjordes om för snart 25 år sedan och lades ut på (ovilliga) kommuners socialtjänster. Även här bör staten ta hela kostnadsansvaret eftersom brottsoffren är en "restprodukt" efter en rättsstat som inte fungerar tillräckligt bra.

Stiftelsen Tryggare Sverige har i många år föreslagit att den statliga Brottsoffermyndigheten i Umeå byggs ut och lokaliseras till våra kommuner (kommunförbund) för att där kunna ta också ett rent operativt ansvar för dem som drabbas av brott lokalt. Vi kan inte fortsätta att behandla brottsoffren på sätt som görs idag där det delade ansvaret mellan den statliga polisen och de kommunala socialtjänsterna uppvisar många brister (polisen har dessutom ofta lämnat den lokala nivån). Om vi inte ska få ytterligare problem med tilliten till våra myndigheter – och ytterst tappa både rättsstat och demokrati - måste alla brottsoffer få den hjälp, stöd och inte minst skydd som de har rätt till (jmf. hur den s.k. Nytorghs Mannens påstådda återfall i brott i skrivande stund spelas upp inför allas våra ögon).

Att hjälpa brottsoffer och att ta hand om kriminella kan i praktiken ses som två delar av samma sak; brottslingarna förorsakar död och svåra skador som brottsoffren drabbas av. Ju bättre brottsförebyggande arbete som ett samhälle kan uppvisa, desto färre brottslingar och färre brottsoffer. Också den ekonomiska vinsten för samhället blir enorm eftersom brottslighetens kostnader i dagsläget uppgår till hundratals miljarder kronor (jmf. till exempel också SOU 2024:48 s. 37).

Vårt förslag är därför att det, så snart som möjligt efter en fortsatt utredning på sätt som vi föreslår, byggs en helt ny statlig myndighet som ansvarar både för all frivård i landet och för allt statligt brottsofferarbete (jämför här också de bägge särskilda yttranden som redovisas i detta betänkande; i princip måste de tolkas säga samma sak men på ett mer tillrättalagt sätt). Ju närmare varandra dessa båda områden kan regleras och hanteras i praktiken, desto bättre kommer resultatet bli, inte minst ur ett brottsförebyggande perspektiv på kommunnivån.

TRYGGARE SVERIGE

TILLSAMMANS GÖR VI SKILLNAD

Både kriminologisk och viktimologisk kunskap visar också att gärningsperson och brottsoffer inte sällan kan vara en och samma person. Ena dagen gärningsperson och andra dagen brottsoffer (men ett s.k. icke idealt brottsoffer). Arbetsnamnet på en sådan ny myndighet skulle kunna vara "Personskyddsmyndigheten".

Denna nya myndighet ska innehålla samtliga specialister som behövs (jurister, sociologer, läkare, sjuksköterskor, psykologer, specialutbildade socialarbetare, brottsofferexperter, lokala poliser, åklagare, domarutbildade jurister, kronofogdar med flera specialister som behövs för att skapa tillräcklig förmåga); den i dagsläget begränsande normaliseringsprincipen, som vi uppfattar ligger som en våt filt över hela frivårdsområdet (se främst kap. 5), blir därmed ett dåligt minne blott som hindrat allt nytänkande.

Detta yttrande avges av generalsekreteraren Magnus Lindgren efter föredragning av förre polischefen och juristen Karl-Åke Pettersson.

Vänliga hälsningar,

Magnus Lindgren
Generalsekreterare, fil.dr.

Stiftelsen Tryggare Sverige
Carl-Gustaf Lindstedts gata 3
104 31 Stockholm
Telefon: 08-29 20 00
Hemsida: www.tryggaresverige.org

Expedition till ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till ju.krim@regeringskansliet.se